

СТОЛИЧНА РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ

СОФИЯ 1233, ул. „Враня“ № 20, тел. 8130 400, факс 831 21 29
www.srzi.bg, e-mail director@srzi.bg

АНАЛИЗ НА ФИЗИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ И ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ ОТ ГРАД СОФИЯ ЗА УЧЕБНАТА 2014/2015 ГОДИНА

Ежегодно медицинските специалисти от учебните заведения в град София, предоставят информация за физическото развитие и здравословното състояние на учениците по данните от профилактичните прегледи, извършени от личните лекари, отразени в профилактичните карти.

По указание на Министерството на здравеопазването от дирекция „Столично здравеопазване“ и Регионалния инспекторат по образование бяха взети данните за броя на здравните кабинети и работещите в тях медицински специалисти във всички учебни заведения на територията на град София.

видове училища	брой здравни кабинети	работещи в здравните кабинети на училищата		
		мед. сестри	фелдшери	лекари
начални	1	0,5		
основни	83	54	5	2
общообразователни	90	103	8	1
професионални	34	41	2,5	
специални	8	8		
частни начални, основни и общообразователни	17	17		5
частни проф. гимназии	3	3		3
Министерство на културата	5	5		
общ брой	241	231,5	15,5	11

През месец март, формулярите за физическото развитие и здравословното състояние на учениците, които се попълват от медицинските специалисти в училищата, освен на общинските администрации, бяха предоставени на РИО и качени на сайта на инспекцията.

В периода от 01.04. до 03.04.2015 г., по график медицинските специалисти от учебните заведения в град София предоставиха обобщените данни. Обхванати са начални, основни и средни общообразователни училища, професионални гимназии, помощни и частни училища и училища към Министерството на културата.

Данните за физическото развитие и здравословното състояние на учениците от подготвителните класове и на тези от I-XII клас са представени отделно.

УЧЕНИЦИ ОТ ПОДГОТВИТЕЛНИТЕ КЛАСОВЕ

Брой училища: 123

Общ брой ПК	Общ брой деца	В това число	
		Момчета	Момичета
211	4 024	2 022	2 002

В 123 от училищата, предоставили информация за здравословното състояние на учениците (с 15 повече от изминалата учебна година), са разкрити подготвителни класове.

I. Физическо развитие на учениците

Медицинските специалисти от здравните кабинети на училищата са изготвили индивидуалната оценка на физическото развитие на учениците.

Определят се антропометричните показатели ръст и телесна маса, които се сравняват с нормите за съответната възраст и пол. При индивидуалната оценка на физическото развитие се оформят три групи: – норма, разширена норма и извън нормата.

Индивидуална оценка на ръста

На 4002 или 99,5 % (без съществена промяна) от учениците в подготвителните класове е направена индивидуална оценка на ръста. От тях 82,7 % са в норма; 12,5 % – в разширената норма и извън нормата – 4,8 % (при 82,8 %, 12,3 % и 4,8 % през предходната учебна година). Тогава относителните дялове на силно изоставащите и силно избързващите са били равни – по 2,4 %, то през тази година е увеличен дялът на изоставащите за сметка на избързващите.

I група – норма		II група разширена норма	III група – извън нормата	
брой деца ($X \pm 1S$)		брой деца между ($X \pm 1S$) и ($X \pm 2S$)	под ($X - 2S$)	над ($X + 2S$)
брой	3 312	500	107	83
%	82,7	12,5	2,7	2,1

Индивидуална оценка на телесната маса

На 3 995 ученици от подготвителните класове е измерена телесната маса, което представлява 99,3 % или с 0,7 % повече. От тях 82,6 % са в норма (без промяна), 12,1 % – в разширената норма (при 12,8 %) и извън нормата – 5,3 %. От тях с поднормено тегло са 2,8 % от децата, а със затлъстяване – 2,5 % (през предходната година са 2,4 % и 3,2 %).

I група – норма		II група разширена норма	III група – извън нормата	
брой ученици ($X \pm 1S$)		брой ученици между ($X \pm 1S$) и ($X \pm 2S$)	под ($X - 2S$)	над ($X + 2S$)
брой	3 300	483	110	102
%	82,6	12,1	2,8	2,5

При учениците от подготвителните класове е увеличен незначително дялът на обхванатите по показател телесна маса. Относителните дялове на попадащите в норма по показател ръст е непроменен, но е увеличен дялът на силно изоставащите за сметка на избързващите. Аналогични са промените и по показател телесно тегло.

От учениците в **подготвителните класове** 3 456 (85,7 %) са покрили **тестовите за физическа дееспособност** за съответната възраст, което е с 1,5 % по-малко.

II. Здравословно състояние на учениците

В подготвителните класове на училищата учат общо 4 024 ученика, като 91,7 % от тях са предоставили здравно-профилактични карти (при 93,5 % през предходната година).

Моментната болестност се определя на базата на честотата на случаите на 1 000 прегледани ученици.

През учебната 2014/2015 г. при профилактичните прегледи на учениците от подготвителните класове са регистрирани общо 240 болести, което е 73,3 ‰ и е с 1 ‰ по-малко.

На първо място са болестите на окото (нарушения на рефракцията и акомодацията, смущения в зрението и слепота и намалено зрение – общо 40 или 10,8 ‰, която е незначително по-малка. Относителният им дял е 16,7 % – през предходната – 15,6 %;

На второ място е астмата с 39 случая или честота 10,6 ‰, която е по-малка от предходната година с 6 пункта и с относителен дял – 16,3 % (при 22,2 %).

Затлъстяването е на трето място с 31 случая с честота и относителен дял от 8,4 ‰ и 12,9 %, които са по-ниски с около два пункта.

Следват психичните и поведенчески разстройства (F40-48, 84, 95 и 98) общо 22 или 6,0 ‰, с относителен дял 9,2 % – през предходната – 8,2%.

Алергичен ринит с 3,3 ‰ и относителен дял 5,0 % при 7,4 % през предходната.

Останалите регистрирани заболявания са с по-малка честота и относителен дял.

При учениците от подготвителните класове няма регистрирани гръбначни изкривявания. Намаляване на относителните дялове има при астмата, затлъстяването и алергияния ринит, а при болестите на окото и психичните и поведенчески разстройства е обратното.

РЕГИСТРИРАНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И АНОМАЛИИ ПРИ ПРОФИЛАКТИЧНИТЕ ПРЕГЛЕДИ НА ДЕЦАТА ОТ ПОДГОТВИТЕЛНИТЕ КЛАСОВЕ В УЧИЛИЩАТА ЗА УЧЕБНАТА 2014/2015 ГОДИНА

Заболявания и аномалии	ш.	ученици
а	б	1
Общ брой деца от подготвителните класове	0	4024
Общо прегледани деца от подготвителните класове	01	3689
Туберкулоза (А 15 - А 19)	02	0
Злокачествени новообразования (С00-С96)	03	1
Болести на щитовидната жлеза (Е04-Е07)	04	1
Захарна болест (диабет) (Е10)	05	2
Затлъстяване (Е65-Е68)	06	31
Болести на кръвта и кръвотворните органи (D50-D69)	07	2
Неврози (F40-F48)	08	1
Специални симптоми и синдроми (заекване, тикове, анорексия, енурезис, стереотипи) (F95, F98)	09	2
Специфично забавяне в развитието (F84)	10	19
Олигофрения (F70-F79)	11	1
Детска церебрална парализа (G80)	12	7
Епилепсия (G40)	13	11
Нарушения на рефракцията и акомодацията (H52)	14	9
Смущения в зрението (H53)	15	19
Слепота и намалено зрение (H54)	16	12
Болести на ухото и на мастоидния израстък (H65-H93)	17	8
в т.ч. Глухота (H90)	18	6
Остър ревматизъм и хронична ревмат. кардиопатия (I00-I09)	19	0
Хипертонична болест (I10-I15)	20	0
Хронични заболявания на тонзилите и аденоиди (J35)	21	11
Алергичен ринит (J30)	22	12
Пневмония (J12-J18)	23	7
Хроничен бронхит (J41-J44)	24	4
Астма (J45)	25	39
Язва на стомаха и дванадесетопръстника (K25-K26)	26	0
Гастрит и дуоденит (K29)	27	0
Абдоминална херния (K40-K46)	28	0
Хроничен хепатит (В 18.1, В 18.8, К 73)	29	0
Остър и хроничен гломерулонефрит (N00-N08)	30	0
Остър и хроничен пиелонефрит (N10-N16)	31	0
Камъни в бъбрека и уретера (N20-N23)	32	0
Кръвотечения от половите органи и смущения на менструацията (N91-N94)	33	0
Артропатии и сродни заболявания (M00-M36)	34	3
Плоско стъпало, придобито (M21.4)	35	1
Гръбначни изкривявания (M40-M43)	36	0
Вродени аномалии (Q00-Q99)	37	8
в т.ч. на сърдечно съдовата система (Q20-Q27)	38	6
крипторхизъм (Q53)	39	0
Късни последици от травми и отравяния (T90-T95)	40	1
Други	41	28
Заболявания - всичко	42	240

Диспансерно наблюдение на учениците

Съгласно изискванията на Наредба № 39 на МЗ от 2004 г., учениците с диагнози подлежащи на диспансеризация, се водят от лекари специалисти от лечебните заведения.

От подготовителните класове 128 (3,5 %) от прегледаните ученици са диспансеризирани, което е с 1,3 % по-малко от предходната учебна година.

Най-голям е броят на диспансеризираните ученици с астма – 39 с относителен дял от 30,5 %.

На второ място са психичните и поведенчески разстройства, чийто дял е 14,1 %.

На трето място с еднакъв брой и относителни дялове са болестите на окото и епилепсията – 9,4 %.

Следва алергичният ринит с 8,6 %.

Останалите болести са с по-малки относителни дялове.

МКБ 10	Заболявания, които изискват диспансерно наблюдение	Ученици от подготовителни класове
1	2	3
код	Болести	под 7 години
		момчета, момичета
C 95.9	Левкемия	1
D50.9	Желязонеоимъчна анемия, неуточнена	1
D 68	Хемофилия	1
E 03.1	Вроден хипотиреоидизъм	1
E 10.9	Инсулинозависим диабет, без усложнения	2
F 41	Други тревожни разстройства	1
F 44.0	Дисоциативно разстройство	1
F 48	Други невротични разстройства	4
F 84	Генерализирани разстройства в развитието	8
F 98	Др. поведенчески и емоционални разстройства	4
G 40.0-40.8	Епилепсия	12
G 80.0-80.8	Детска церебрална парализа	7
G 83.0	Други паралитични синдроми	1
G 91.0	Хидроцефалия	1
H 35.4	Други болести на ретината	2
H 54.0	Слепота и намалено зрение	10
H 90	Глухота	6
J 30.1	Алергичен ринит, причинен от полени	11
J 41.0	Обикновен хроничен бронхит	3
J 45.0	Астма с преобладаващ алергичен компонент	39
K 26	Язва на дванадесетопръстника	1
K 90.0	Нарушена резорбция в червата	1
M 08.0	Юношески ревматоиден артрит	2
Q 21.0	Междукамерен септален дефект	1
Q21.3	Тетралогия на Fallot	1
Q 23.0	Вродена стеноза на аортната клапа	1
Q 24.8	Други уточнени вродени аномалии на сърцето	3
Q 65.0	Вродена луксация на бедрото, едностранна	1
T 90.3, 90.5	Последици от травми на главата	1
Общо	Диспансеризирани ученици	128

УЧЕНИЦИ ОТ I–XII КЛАС

Брой училища: 244

Общ брой паралелки	Общ брой ученици	От тях на възраст			
		7-14 г.		14-18 г.	
		момчета	момичета	момчета	Момичета
5 205	119 316	38 620	36 460	23 109	21 127

Броят на училищата, предоставили данни за здравословното състояние на учениците е 244, с 30 повече от предходната година.

Индивидуална оценка на ръста на учениците

На 112 984 ученика (94,7 %), което е незначително по-малко (0,4%) спрямо предходната година, е измерен ръста. Най-голям е броят на момчетата и момичетата от всички възрасти в норма – 91 539 или 81,0 % (при 80,4 % през предходната година).

В разширена норма са 15 376 ученици (13,6 %) с 0,5 % по-малко.

Абсолютният брой на момчетата и момичетата във всички възрасти, които попадат извън нормата е 6 069 (5,4 %) и е без промяна.

С много нисък ръст са 2 331 или 2,1 % (без промяна спрямо 2014 г.). Момчета и момичета от 7 до 14 годишна възраст са 1 497 (2,1 %), а във възрастовата група от 14 до 18 г. 834 или 2 % – при 1,9 % през 2014 г.;

Силно избързващи са 3 738 ученици – 3,4 % (с 0,3 % повече от миналата година). Запазва се тенденцията относителният дял (3,8 %) на избързващите в ръста ученици във възрастта над 14 г. да е по-голям от същия при по-малките (3,0 %), като промените са незначителни – до 0,1 % при предходната година.

I група – норма				II група – разширена норма				III група – извън нормата							
брой ученици (X ± 1S)				брой ученици между (X ± 1S) и (X ± 2S)				под (X – 2S)				над (X + 2S)			
7-14 г.		15-18 г.		7-14 г.		15-18 г.		7-14 г.		15-18 г.		7-14 г.		15-18 г.	
мом чета	момич ета	момч ета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом Чета	моми-чета
29748	28288	17793	15710	5270	4830	2701	2575	678	819	393	441	1096	1063	796	783
80.9%	80.8%	82.1%	80.5%	14.3%	13.8%	12.5%	13.2%	1.8%	2.3%	1.8%	2.3%	3.0%	3.1%	3.6%	4.0%

Индивидуална оценка на телесната маса на учениците

На 112 810 ученици е измерена телесната маса (94,5 %), което е без съществена промяна.

В норма са 90 879 от измерените, което представлява 80,4 % (с 1,7 % повече).

В разширената норма са 15 019 или 13,3 % (с 1 % по-малко) от момчетата и момичетата и в двете възрастови групи.

Извън нормата във всички възрасти са 6 912 ученици, 6,1 % (с 0,2 % по-малко). С поднормено тегло общо са 2 393 ученици 2,1 % (с незначителна

промяна от 0,1 %). От тях до 14 годишна възраст са 1,9 % и във възрастта от 14 до 18 г – 2,5 %. Спрямо предходната година разликата не е съществена.

Със свръхтегло и затлъстяване общо са 4,0 %. От тях до 14 годишна възраст момчетата и момичета са 4,1 %, а при възрастта до 18 г. – 3,8 % като и при двете групи има минимално понижение с 0,1 %.

I група – норма				II група – разширена норма				III група – извън нормата							
брой ученици (X ± 1S)				брой ученици между (X ± 1S) и (X ± 2S)				под (X – 2S)				над (X + 2S)			
7-14 г.		14-18 г.		7-14 г.		14-18 г.		7-14 г.		14-18 г.		7-14 г.		14-18 г.	
мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета	мом чета	моми чета
29498	27992	17596	15793	5030	4748	2571	2670	629	743	492	529	1637	1332	971	579
80.2%	80.5%	81.3%	80.7%	13.7%	13.6%	11.9%	13.6%	1.7%	2.1%	2.3%	2.7%	4.4%	3.8%	4.5%	3.0%

В сравнение с предходната учебна 2013/2014 година, резултатите от измерванията на ръста на учениците от I–XII клас не показват промяна на обхванатите с измервания. Наблюдава се стационариране, като разликите в относителните дялове са минимални до 1 %. Дяловете на учениците с изоставане в ръста и при двете възрасти са близки, докато при избързващите разликата е по-голяма за сметка на младежите и девойките от 14 до 18 г. Относителният дял на учениците с избързване в ръста е близо 2 пъти по-голям от този с изоставане, което е свързано с физиологичните промени в тази възраст. При показател телесно тегло е увеличен относителният дял на попадащите в норма за сметка на тези от разширената норма. Запазва се съотношението между дяловете на учениците с поднормено тегло и тези със свръхтегло и затлъстяване – първата група са около два пъти по-малко.

Физическа дееспособност на учениците

При учениците от I–XII клас, 97,7 % са покрили тестовете за физическа дееспособност (при 96,6 % през предходната). Броят на учениците, освободени от часовете по физическо възпитание е 2 112 със 137 повече, но относителният дял е без промяна - 1,8 %.

Продължава да намалява абсолютният брой и относителният дял на учениците, включени в групи по лечебна физкултура в учебните заведения – от 0,4 % през учебната 2013/2014 г. на 0,3 % през настоящата.

Вид изследване	Общ брой ученици от I – XII клас		7-14 г.		14-18 г.	
	брой	%	момчета	момичета	момчета	момичета
Брой на ученици, получили оценка над среден (3)	114 520	97,7	37 115	35 005	22 418	19 982
Брой ученици, освободени от физическо възпитание	2 112	1,8	321	370	621	800
Брой ученици, включени в групи по ЛФК в училище	411	0,3	183	162	32	34

II. Здравословно състояние на учениците

При профилактичните прегледи са регистрирани 9 509 заболявания. Успоредно с общите данни е предоставена и информация за учениците от първи, седми и десети клас.

За учебната 2014/2015 година заболеваемостта е 89,6 ‰, с 1,5 ‰ по-малко от предходната.

Анализът на резултатите от профилактичните прегледи показват, че най-голям е броят на учениците от всички възрасти със затлъстяване – 1 621 (15,3 ‰) или с 0,3 ‰ по-малко.

Честотата на случаите със затлъстяване при учениците от 1-вите и 10-тите класове е намалена, докато в 7-мите е обратно:

- в първи клас е 13,5 ‰ – по-ниска от предходната година с 2,8 ‰;
- в седми клас е 26,2 ‰ – по-висока от предходната година с 1,1 ‰;
- в десети клас е 20,4 ‰ – по-ниска от предходната година със 7,8 ‰.

През тази година честотата на затлъстяването е най-голяма при учениците от седми клас.

На второ място са случаите на бронхиална астма – 1 298 – 12,2 ‰ (при 13,8 ‰ от предходната година). Честотата на астмата при всички възрастови групи е понижена, като при учениците от първи клас е незначително с 0,1 ‰, при седми клас – с 2 ‰, а при десети – с 2,5 ‰. Показателите за отделните класове са: 14,1 ‰, 14,6 ‰ и 13,4 ‰.

Общата честота на случаите с алергичен ринит бележи намаляване през настоящата година – 6,9 ‰ при 7,3 ‰ през предходната година, но при отделните класове е различно. Честотата на случаите в първи клас е намалена незначително с 0,1 ‰, докато в 7-ми е увеличена от 6,2 ‰ на 8,6 ‰, а в десети - от 10,7 ‰ на 17,4 ‰. Повишаването на честотата е успоредно с увеличаване на възрастта, като в десети клас е най-изразено.

На трето място при учениците са болестите на окото (нарушения на рефракцията и акомодацията, смущения в зрението и слепота и намалено зрение). Абсолютният брой и честотата са по-малки спрямо предходната учебна година – от 1 273 и честота 13,0 ‰ на 1 105 и 10,4 ‰ през настоящата. Намаление се отбелязва при първи и десети клас с около 2 пункта (от 13,8 на 11,3 ‰ за първи клас и от 18,6 на 17,4 ‰ за десети клас), докато при седми има увеличение с 3,5 ‰ (от 14,0 ‰ на 17,5 ‰).

Общата честота на случаите с психически и поведенчески разстройства (F40-48, 84, 95 и 98) е 6,0 ‰ (в сравнение с предходната година е 5,6 ‰). При всички класове се отчита повишение. При първи клас честотата е увеличена от 4,7 ‰ на 7,0 ‰, при седми – от 6,3 ‰ на 7,6 ‰ и при десети клас – от 3,7 ‰ на 5,2 ‰. До голяма степен това се явява като резултат от разширяване на обхвата на интегрираните ученици със специални образователни потребности в училищата.

За разлика от предходната година абсолютният брой на учениците, които са с гръбначни изкривявания е увеличен от 303 на 725, което води и до промяна в общата честота – от 3,1 ‰ на 6,8 ‰. Показателят с увеличаване на възрастта намалява, като в първи клас е най-висока -12,8 ‰ и по-ниска в седми и десети -

по 5,6 %. По данни на медицинските специалисти в някои училища, на частни начала, са извършени прегледи на учениците от начален курс от фирми за кинезитерапия.

Предоставянето на информация за регистрираните заболявания при профилактичните прегледи на учениците от първи, седми и десети клас, дава възможност да се анализира здравословното състояние на посочените класове, които са важни периоди в развитието на учениците, свързани с множество физиологични и психо-емоционални особености.

Броят на учениците от **първи клас** е и 11 939, като 11 542 или 96,7 %, са предоставили здравно-профилактични карти, като има увеличение с 0,7 %. Регистрирани са общо 1 110 болести, което представлява 96,2 % (при 930 заболявания и 87,0 % през предходната година).

Структурата на заболяемостта през настоящата учебна година е:

- астма – 14,7 % – при 16,3 % през миналата;
- затлъстяване – 14,1 % – при 18,7 % през миналата;
- гръбначни изкривявания – 13,3 % при 4,4 % през миналата;
- болести на окото – 11,8 % – при 15,9 % през миналата;
- психични и поведенчески разстройства – 7,3 % – при 6,9 % през

миналата.

През настоящата година делът на гръбначните изкривявания е около 3 пъти по-голям и заема трето място. Намаление в различна степен има при астмата и болестите на окото.

Броят на учениците от **седми клас** е 9 212 и 85,5 % от тях са предоставили здравно-профилактични карти, което е с 3,3 % по-малко. Регистрирани са общо 953 болести – 121,0 % (през 2014 г. са съответно 837 заболявания и честота - 116,8 %).

Структурата на заболяемостта през настоящата учебна година е:

- затлъстяване – 21,6 % – през предходната година – 24,0 %;
- болести на окото – 14,4 % – през предходната година – 13,5 %;
- астма – 12,1 % – през предходната година – 16,0 %;
- алергичен ринит – 7,1 % - през предходната – 6,0 %;
- психични и поведенчески разстройства – 6,3 % – през предходната

година – 6,2 %.

- гръбначни изкривявания – 4,7 % – през предходната година – 3,7 %.

При затлъстяването и астмата относителните дялове са по-ниски в различна степен, докато при болестите на окото, гръбначните изкривявания, алергичния ринит и психичните и поведенчески разстройства е обратното.

Броят на учениците от **десети клас** е 8 944, като с профилактични прегледи са 6 963 или 77,9 % (с 4,1 % по-малко от предходната година). В сравнение с другите две възрастови групи, това е най-ниският процент на предоставили здравно-профилактични карти. Тази възрастова група е с най-висока честота на регистрирани заболявания – 930 или 133,6 % (при 916 и 116,5 % през предходната).

Структурата на заболяемостта през настоящата година е:

- затлъстяване – 15,3 % – през предходната година – 21,1 %;
- болести на окото – 13,0 % – през предходната година – 13,9 %;

- алергичен ринит – 13,0 % – през предходната година – 8,0 %;
- астма – 10,0 % – през предходната година – 11,9 %;
- гръбначни изкривявания – 4,2 % – през предходната година – 3,3 %;
- психични и поведенчески разстройства – 3,9 % – през предходната година – 3,4 %.

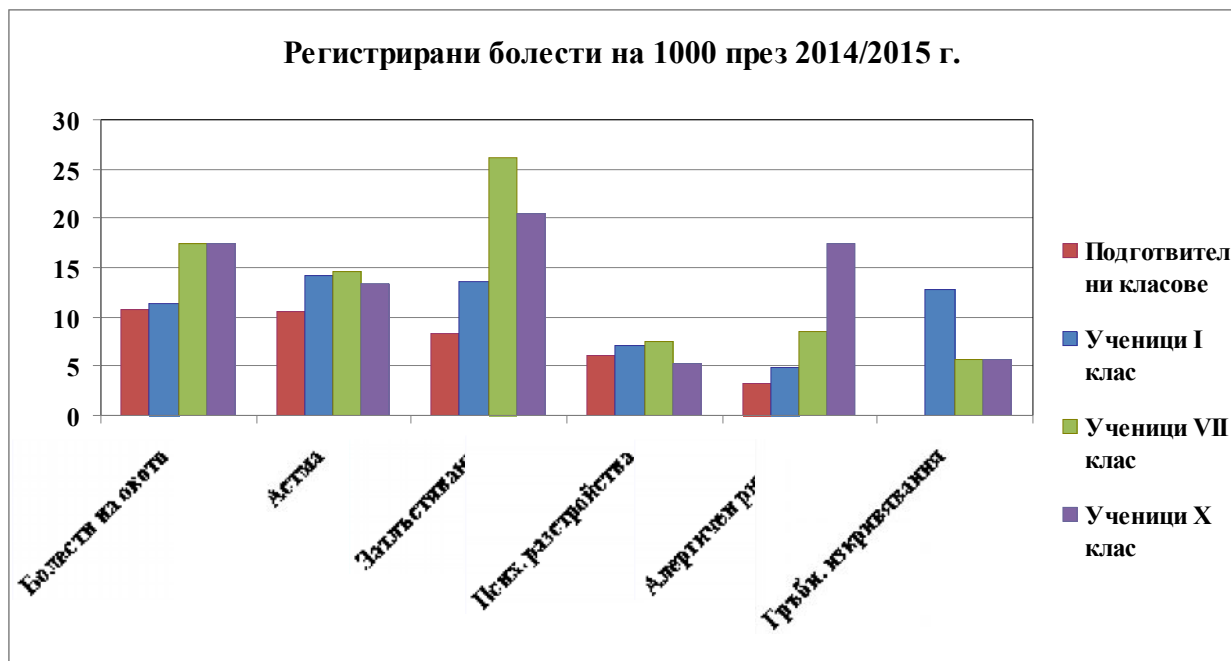
През настоящата учебна година при затлъстяването, болестите на окото и астмата се регистрира снижение на относителните дялове в различна степен, докато на алергичния ринит, гръбначните изкривявания и психичните и поведенчески разстройства са увеличени.

Останалите регистрирани заболявания в отделните възрастови групи са с по-малки дялове.

Регистрирани заболявания и аномалии при профилактичните прегледи на учениците от I - XII клас за учебната 2014/2015 година

Заболявания и аномалии	ш.	всичко	ученици от:		
			I клас	VII клас	X клас
а	Б	3	4	5	6
Общ брой ученици от I-XII клас	0	119 316	11 939	9 212	8 944
Общо прегледани ученици от I-XII клас	01	106 083	11 542	7 876	6 963
Туберкулоза (А 15 - А 19)	02	13	3	0	1
Злокачествени новообразования (С00-С96)	03	59	2	3	2
Болести на щитовидната жлеза (Е04-Е07)	04	66	4	12	15
Захарна болест (диабет) (Е10)	05	207	17	21	25
Затлъстяване (Е65-Е68)	06	1621	156	206	142
Болести на кръвта и кръвотворните органи (D50-D69)	07	119	10	9	11
Неврози (F40-F48)	08	88	10	2	2
Специални симптоми и синдроми (заекване, тикове, анорексия, енурезис, стереотипи) (F95, F98)	09	142	17	8	8
Специфично забавяне в развитието (F84)	10	407	54	50	26
Олигофрения (F70-F79)	11	82	17	35	4
Детска церебрална парализа (G80)	12	190	28	26	12
Епилепсия (G40)	13	360	41	36	33
Нарушения на рефракцията и акомодацията (H52)	14	302	34	41	25
Смущения в зрението (H53)	15	671	74	77	81
Слепота и намалено зрение (H54)	16	132	23	20	15
Болести на ухото и на мастоидния израстък (H65-H93)	17	86	5	14	2
в т.ч. Глухота (H90)	18	63	3	10	2
Остър ревматизъм и хронична ревмат. кардиопатия (I00-I09)	19	6	1	0	1
Хипертонична болест (I10-I15)	20	108	2	9	17
Хронични заболявания на тонзилите и аденоидна вегетация (J35)	21	139	16	9	31
Алергичен ринит (J30)	22	730	57	68	121
Пневмония (J12-J18)	23	60	7	8	13
Хроничен бронхит (J41-J44)	24	136	21	16	25
Астма (J45)	25	1298	163	115	93
Язва на стомаха и дванадесетопръстника (K25-K26)	26	8	1	0	2
Гастрит и дуоденит (K29)	27	58	5	12	10
Абдоминална херния (K40-K46)	28	5	0	2	1
Хроничен хепатит (В 18.1, В 18.8, К 73)	29	4	0	0	0
Остър и хроничен гломерулонефрит (N00-N08)	30	31	1	2	2
Остър и хроничен пиелонефрит (N10-N16)	31	25	4	6	10
Камъни в бъбрека и уретера (N20-N23)	32	39	0	3	7

Кървотечения от половите органи и смущения на менструацията (N91-N94)	33	54	0	1	7
Артропатии и сродни заболявания (M00-M36)	34	150	4	7	21
Плоско стъпало, придобито (M21.4)	35	437	85	14	26
Гръбначни изкривявания (M40-M43)	36	725	148	45	39
Вродени аномалии (Q00-Q99)	37	241	21	14	12
в т.ч. на сърдечно съдовата система (Q20-Q27)	38	151	16	9	8
крипторхизъм (Q53)	39	5	1	0	0
Късни последици от травми и отравяния (T90-T95)	40	66	2	8	8
Други	41	644	77	54	80
Заболявания - всичко	42	9509	1110	953	930

През учебната 2014/2015 г. се проведе проучване на тема: „Влияние на шума върху поведенческите реакции при ученици от горен курс на обучение в град София”. Резултатите от проучването показаха, че всички ученици, които имаха по-високо от средното ниво на агресия, дадоха положителен отговор на въпросите, отразяващи влиянието на шума като фактор намаляващ концентрацията и предизвикващ раздразнение.

III. Диспансерно наблюдение на учениците

От учениците от I-XII клас 4 808 (4,5 %) с 0,5 % по-малко от предходната учебна година са диспансеризирани.

Учениците с астма са 1 298 и относителен дял от 27,0 % с 0,6 % по-малко от предходната година. Запазва се съотношението, абсолютният брой на учениците с астма във възрастта от 7 до 14 г. да е около 2 пъти по-голям от същия в по-голямата възраст – 855 и 443. Абсолютният брой на диспансеризираните момчета също е по-голям със 144.

На второ място е броят на учениците с алергичен ринит, причинен от полени – 730 (15,2 %), което е с 0,6 % повече. Запазва се съотношението броят

на учениците в по-ниската възраст е по-малък от същия при тези над 14 г., като броят на момичетата е почти равен на броя на момчетата.

Случаите с психически и поведенчески разстройства са общо 640 или 13,3 % (с 1% повече) и заемат трето място. Запазва се съотношението броят на учениците от 7 до 14 г. (417 ученици) да е около 2 пъти по-голям от броя на учениците във възрастта 14-18 г. (223 ученици), което е характерно за развитието на заболяванията в различните възрастови групи. Запазва се съотношението между броя на диспансеризираните момчетата от двете възрастови групи спрямо същия на момичета да е по-голям.

Следват:

- епилепсия – 360 или 7,5 % (при 6,7 % през миналата);
- вродени аномалии – 265 или 5,5 % като 60,0 % от тях са на сърдечно-съдовата система и са леко повишени;
- болести на окото (детска, юношеска и пресенилна катаракта, други болести на ретината, глаукома, слепота и намалено зрение) – 232 (4,8 %), с 1 % по-малко;
- инсулинозависим диабет – 207 или 4,3 %; – незначително понижение с 0,3 %;
- детска церебрална парализа и други паралитични синдроми 195 или 4,2 %. През последните 3 години се забелязва плавно увеличение;
- хипертоничната болест е без промяна – 108 или 2,2 %.

Абсолютният брой и относителните дялове при различните заболявания варират в тесни граници през отделните години. От разгледаните болести през настоящата намаляване се отчита при болестите на дихателната система с алергична етиология, болестите на окото и на инсулинозависимия диабет. Делът на диспансеризираните с епилепсия, с детска церебрална парализа, с вродените аномалии и психически и поведенчески разстройства плавно се увеличават.

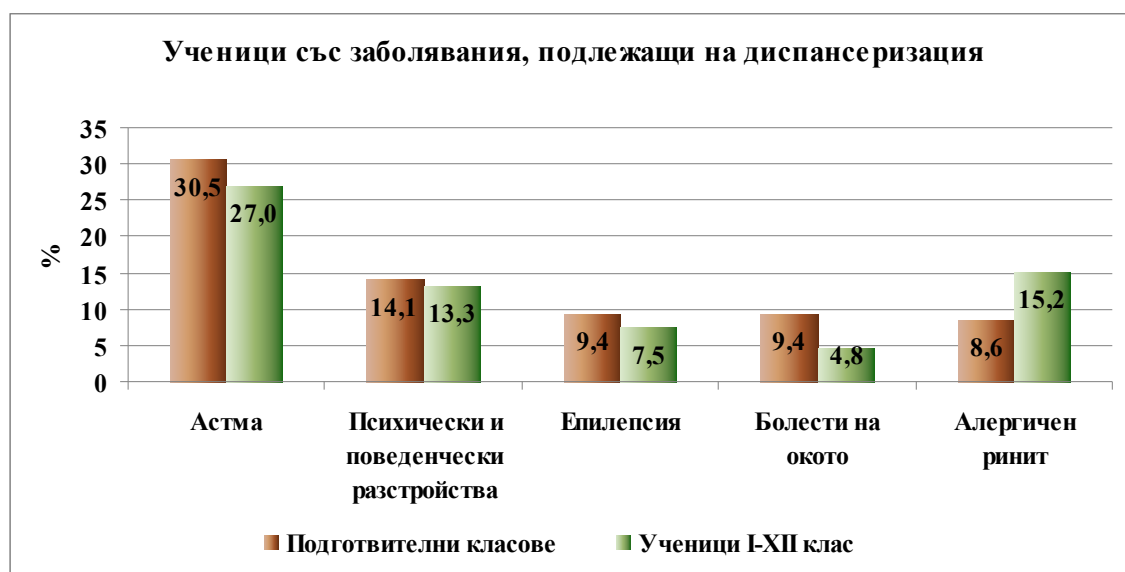
Останалите случаи с болести, подлежащи на диспансеризация са с по-малки относителни дялове, варират в различна степен и оказват влияние върху здравословното състояние на учениците. Абсолютният брой на момчетата с болести подлежащи на диспансеризация и в двете възрастови групи, както и на учениците във възрастта от 7-14 г. са по-големи.

Освен разгледаните по-горе заболявания, има и случаи, като болестта на Даун (6 случая), една бъбречна трансплантация, които не са включени в списъка на болестите, подлежащи на диспансеризация, но изискват наблюдение и проследяване.

МКБ 10 код	Заболявания, които изискват диспансерно наблюдение Болести	Ученици от I – XII клас			
		7-14 г.		14-18 г.	
		Мом- чета	Моми- чета	Мом- чета	Моми- чета
1	2	3	4	5	6
A 15.0	Туберкулоза на белите дробове	3	4	1	5
B 18.1-18.8	Хроничен вирусен хепатит В	0	0	3	1
C 26.0	Злокачествено НО на храносм.органи	0	0	0	1

C 40	Остеосарком	2	0	1	0
C 50.1	Злок. новообразувание на мл. жлеза	0	0	0	1
C 56	Злок. новообразувание на яйчника	0	1	0	1
C 64	Злокачествено новообразувание на бъбрека	0	0	2	2
C 69	Злокачествено новообразувание на окото	0	1	0	1
C 71.0	Злокачествено НО на главния мозък	3	3	1	2
C 72.0	Злокачествено НО на гръбначния мозък	0	2	2	0
C 81.9	Болест на Hodgking	0	1	2	0
C 83	Нехочкинов лимфом	3	1	3	2
C 95.9	Левкемия	9	3	4	5
D50.9	Желязонеодоимъчна анемия, неуточнена	6	13	3	12
D 56.1 -9	Таласемия	18	13	14	11
D 59.1-59.9	Хемолитична анемия	0	1	0	0
D 66	Вроден дефицит на фактор VIII	1	0	1	0
D 68	Хемофилия	9	0	3	0
D 69.6	Тромбоцитопения, неуточнена	3	6	2	2
E 03.1	Вроден хипотиреоидизъм	0	2	3	2
E 04.0	Нетоксична дифузна гуша	0	5	3	4
E 05.0	Тиреотоксикоза с дифузна гуша	0	3	1	3
E 06.3	Тиреодит на Хашимото	2	2	4	23
E 10.9	Инсулинозависим диабет, без усложнения	45	62	52	43
E 20.1	Хипопаратиреоидизъм	1	6	1	1
E 23.2	Безвкусен диабет	1	2	0	2
E 34.3	Нанизъм неклассифициран другаде	2	0	2	1
E 79	Разстройства на обмяната на пурина и пиримидина	0	0	1	0
F 20.0	Шизофрени	3	2	1	5
F 32	Депресивен епизод	2	1	3	5
F 41	Други тревожни разстройства	18	13	10	13
F 44.0	Дисоциативно разстройство	8	8	5	4
F 48	Други невротични разстройства	47	30	23	18
F 84	Генерализирани разстройства в развитието	99	60	34	22
F 90	Хиперкинетични разстройства	22	5	6	7
F 98	Др.повед. и емоц. разстройства	70	29	43	24
G 04.8	Постинфекциозен енцефалит	0	1	0	0
G 35	Множествена склероза	0	0	3	3
G 40.0-40.8	Епилепсия	122	96	76	66
G 70.0	Миастения гравис	1	0	2	1
G 71.0	Първични мускулни увреждания	3	1	5	1
G 80.0-80.8	Детска церебрална парализа	76	47	34	25
G 83.0	Други паралитични синдроми	5	1	4	3
G 91.0	Хидроцефалия	15	4	1	4
H 26.0	Детска, юношеска и пресенилна катаракта	4	6	6	4
H 35.4	Други болести на ретината	15	14	2	3
H 40.0	Глаукома	8	11	2	3
H 54.0	Слепота и намалено зрение	50	37	30	37
H 90	Глухота	21	21	17	10
I 11	Хипертонична болест на сърцето	11	6	52	29
I 45.6	Други проводни нарушения	1	3	7	5
J 30.1	Алергичен ринит, причинен от полени	166	158	203	203
J 41.0	Обикновен хроничен бронхит	33	27	53	23
J 45.0	Астма с преобладаващ алергичен компонент	475	380	251	192
K 25	Язва на стомаха	2	0	1	2
K 26	Язва на дванадесетопръстника	1	0	0	2
K 50	Болест на Crohn	2	1		2
K 90.0	Нарушена резорбция в червата	5	2	1	3
L 40.0	Псориазис вулгарис	0	1	2	4
L 51	Еритема мултиформе	0	2		1
M 08.0	Юношески ревматоиден артрит	10	16	17	16

M 08.8	Други юношески артрити	2	6	13	24
M 32.8	Др. ф-ми на Lupus erythematodes	1	0	0	1
M 91-92	Юношеска остеохондроза на таза, бедр.кост.	1	2	5	8
N 03	Хроничен нефритен синдром	5	6	8	6
N 04	Нефрозен синдром	8	7	7	1
N 18	ХБН	4	1	1	2
N 20	Камъни в бъбрека	2	5	11	21
Q 05.0	Спина бифида	6	2	5	3
Q 21.0	Междукамерен септален дефект	3	5	3	7
Q 21.1	Междупредсърден септален дефект	4	5	2	2
Q 21.2	Предсърднокамерен септален дефект	1	4	2	2
Q21.3	Тетралогия на Fallot	5	2	3	3
Q 22.1	Вродена стеноза на клапата на белодр. артерия	3	1	1	1
Q 23.0	Вродена стеноза на аортната клапа	8	3	4	4
Q 24.8	Други уточнени вродени аномалии на сърцето	16	18	12	18
Q 25.1	Коарктация на аортата	3	3	0	3
Q 33	Вродени аномалии в развитието на белия дроб	1	1	0	1
Q 39	Вродени аномалии на хранопровода	0	0	0	2
Q 43.0	Други вродени аномалии на червата	0	1	1	0
Q 61.1	Бъбречна поликистоза, инфантилен тип	2	1	1	1
Q 62.0	Вр. нарушения на проходимостта на бъбр лег.	2	8	6	2
Q 62.1	Атрезия и стеноза на уретера	2	1	0	3
Q 65.0	Вродена луксация на бедрото, едностранна	2	8	4	8
Q 77	Остеохондродизплазия	0	3	3	7
T 90.3, 90.5	Последици от травми на главата	6	5	10	6
Общо	Диспансеризирани ученици	1490	1212	1105	1001

Влияние върху здравословното състояние на учениците оказват редица фактори на жизнената среда – вътрешни и външни (генетични, пол, възраст, модел на живот и факторите на урбанизираната среда). Не на последно място е и стресът, който се явява рисков фактор за развитието на някои заболявания и състояния.

Анализирайки резултатите от профилактичните прегледи на учениците от град София за учебната 2014/2015 година, могат да се направят следните

ИЗВОДИ:

1. През настоящата учебна година делът на всички ученици, предоставили информация за проведените от личните лекари профилактични прегледи е увеличен, но при наблюдаваните класове само при първи клас има леко увеличение. При подготвителните класове, седми и десети клас има намаление, което нараства с възрастта.

2. Относителният дял на всички ученици, без тези от подготвителните класове, обхванати с антропометрични измервания е намален и при двата показателя (ръст и тегло). При подготвителните класове делът на учениците, попадащи в норма е без промяна, в останалите групи промените са незначителни, но делът на изоставащите и тези с поднормено тегло са по-големи от избързващите и учениците с наднормено тегло. При учениците от I-XII клас относителният дял на учениците с избързване в ръста е близо 2 пъти по-голям от този с изоставане. При показател телесно тегло е увеличен относителният дял на попадащите в норма за сметка на тези от разширената норма. Запазва се съотношението делът на учениците с поднормено тегло да се около два пъти по-малко от тези със свръхтегло и затлъстяване.

3. Увеличен е делът на учениците от I-XII клас покрили тестовете за физическа дееспособност, докато от подготвителните класове е намален.

4. Броят и относителният дял на участващите в групи по лечебна физкултура са намалени.

5. Водещите в структурата на заболяемостта са затлъстяването, астмата, болестите на окото и алергичния ринит. Увеличен е и относителният дял на гръбначните изкривявания. На първо място при учениците от подготвителните класове са болестите на окото, при първи клас е астмата, при седми и десети клас е затлъстяването. С увеличаване на възрастта алергичният ринит минава на по-заден план.

5. Относителният дял на всички ученици с диагнози, подлежащи на диспансерно наблюдение е намален незначително при учениците от I-XII клас, а при подготвителните класове с 1,3 %.

За подобряване на здравословното състояние на децата от подготвителните класове и учениците се препоръчва:

- медицинските специалисти от здравните кабинети активно да изискват предоставяне в срок на талоните от проведените от личните лекари профилактични прегледи;

- ръководствата на учебните заведения да организират максималното използване на наличната спортна база и да организират допълнително мероприятия в съответствие с утвърдения спортен календар в секции и клубове;

- ръководствата, съвместно с училищните настоятелства да съдействат, там където е възможно, за формиране на групи по лечебна физкултура на учениците с гръбначни деформации и затлъстяване, като заниманията се провеждат от специалисти кинезитерапевти;

- ръководствата на учебните заведения, съвместно с настоятелствата и родителите да организират различни форми на отпих и участие в спортни дейности извън урбанизираните територии за увеличаване на двигателната

активност, профилактика на стреса и на болестите на дихателната система с алергична етиология.

- ръководствата на учебните заведения, съвместно с педагозите и психолозите, да актуализират и разнообразят дейността за намаляване на нивото на стрес сред учениците по време на обучението и по време на престоя им в училището;

- медицинските специалисти да участват активно при изработване на седмичното разписание на учебните часове за правилното организиране на дневния режим, съгласно изискванията на Наредба № 10 на МЗ;

- медицинските специалисти да участват активно при изработването на седмичните менюта в училищата, където има столово хранене, съгласно изискванията на Наредба № 37 на МЗ;

- медицинските специалисти да актуализират дейностите по промоция на здраве в съответствие с Националната програма за превенция на хроничните незаразни болести.